

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 Vtrum sit forma virtutum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ta, nisi referatur ad finale, & perfectum bonum. Et fm hoc simpliciter uera uirtus sine charitate eē nō pōt.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ actus alicui? charitate carentis pōt esse duplex. Vnus quidem fm hoc, q̄ caritate caret, utpote cum facit aliquid in ordine ad id, per quod caret charitate. Et talis actus sēper est malus, sicut Aug. * dicit in 4. contra Iulianū, q̄ actus infidelis, in quantum est infidelis, semper est peccatum, etiam si nudū operiat, uel quicquid aliud huiusmodi faciat, ordinans ad finē suā infidelitatis.

Alius autem potest esse actus charitate carentis non secundum id, q̄ charitate caret, sed secundum quod habet aliquod aliud donum Dei, uel fidem, uel sp̄, uel etiam naturā bonum, quod non totum per peccatum tollitur, ut supra dictum * est. Et secundum hoc sine charitate potest quidem esse, aliquis actus bonus ex suo genere, non tamen perfecte bonus, quia deest debita ordinatio ad ultimum finem.

AD SECUNDVM Dicendum, q̄ cum finis se habeat in agibilibus, sicut principiu in speculabilibus, sicut non potest esse simpliciter uera scientia, si desit recta estimatio de primo & inde monstrabili principio: ita non potest esse simpliciter uera iustitia, aut uera castitas, si desit ordinatio debita ad finem, quā est per charitatem, quantum cumq; aliquis se recte circa alia habeat.

AD TERTIVM Dicendū, quod scientia, & ars de sui rōne important ordinem ad aliquod particulare bonum, non autem ultimum finem humanā uitā, sicut uirtutes morales, quā simpliciter faciunt hominem bonum, ut supra dictum * est: & ideo nō est similis ratio.

li. 4. c. 3. to. 7.

q. 10. ar. 4. & 1. 2. q. 87. art. 1. & 2.

In corp. ar. & 3. q. 57. & q. 66. ar. 7.

Super quā tertio ar. secūm octauum.

ARTICVLVS VIII.

Utrum charitas sit forma uirtutum.

IN ar. 8. aduerte q̄ uirtutes alie, ut ex supradictis patet, dupliciter sumi possunt. Primo, ut sunt uirtutes in proprio genere, & sic charitas non est earum forma, respectu intellectuum nullam (proprie loquendo) scio formam.

Alio ergo modo sumuntur, uelut uirtutes simpliciter apud theologum. Et sic quia habent quod sunt uirtutes in ordine ad actus formatos, ut in litera dicitur, & formatio est ex charitate ordinante omnium uirtutum actus in finem ultimum simpliciter: ideo charitas est forma uirtutum tanquam constituens eas in esse uirtutis simpliciter. Non solum igitur charitas informat effectiue, quia imperat & ordinat, hoc enim commune est omni imperanti & ordinanti: sed quia participatio passiuā imperii, & ordinationis suę est uelut forma constituens actus alios in

Supra q. 4. ar. 3. & 3. di. 23 q. 3. ar. 1. q. 1. & di. 27. q. 2. ar. 4. q. 3. & ueri. q. 14. ar. 3. & uig. q. 4. ar. 7.

* li. 2. Phys. tex. 70. io. 2. 7. Ex li. 2. in Luc. in li. re. dicitur omnia lura iudiciorum in fine collig. to. 5. & re. e. 4. se. 1. dist. 24. para. C.

ma actus consequitur formā agētis: unde oportet q̄ in moralibus id quod dat actui ordinem ad finem, det ei & formam. Manifestū est autem secundum prædicta, q̄ per charitē ordinantur actus omnium aliarum uirtutum ad ultimum finem. Et secundum hoc ipsa dat formam actibus omnium aliarum uirtutum: & pro tanto dicitur esse forma uirtutum. Nam & ipse dicitur in ordine ad actus formatos.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ charitas non potest esse forma aliarum uirtutum non quod simpliciter, aut essentialiter, sed magis circumstantialiter, scilicet omnibus formam imponit modum * prædictum.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ charitas paratur fundamento & radici, in quantum sustentantur, & nutriuntur omnes alie uirtutes secundum rationem, quā fundamentum habent rationem causā materialis.

AD TERTIVM dicendum, quod dicitur finis aliarum uirtutum, quia omnes uirtutes ordinantur ad finem suum. Et quia materiam se concipit ex alio, ex hac ratione dicitur finem uirtutum, quia ex appetitu finis uirtutum actus aliarum uirtutum, imperando ipsas.

QVAESTIO XXIII.

De charitatis subiecto, in duodecim articulis.

DEINDE considerandum est de subiecto in comparatione ad subiectum. ET CIRCA hoc queruntur tria. Primo, Utrum charitas sit in uoluntate in subiecto.

Secundo, Utrum charitas cauetur in actibus præcedentibus, uel ex infusione naturalium.

Tertio, Utrum infundatur secundum naturalium.

Quarto, Utrum augeatur in habentibus.

Quinto, Utrum augeatur per additum actuum.

Sexto, Utrum quolibet actus augeatur.

Septimo, Utrum augeatur in infirmis.

Octaui, Utrum charitas uia possit esse.

Nono, De diuersis gradibus charitatis.

Decimo, Utrum charitas possit diminui.

Vndecimo, Utrum charitas semel habita peccati mortalitatis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum uoluntas sit subiectum charitatis.

AD PRIMVM sic proceditur. Voluntas non sit subiectum charitatis. n. amor quidam est: sed amor secundum philosophum est in concupiscibili: ergo & charitas concupiscibili, & non in uoluntate.

2. Præ. Charitas est principalissima uirtus supra dictum * est: sed subiectum uirtutum ergo uidetur quod charitas sit in ratione uoluntate.

3. Præ. Charitas se extendit ad omnes uirtutes, secundum illud 1. ad Cor. 13. Charitas in charitate sicut: sed principia humanorum

AD OCTAVVM sic proceditur. Utrum charitas sit forma uirtutum. Forma alicuius rei uel est exemplaris, uel essentialis: sed charitas non est forma exemplaris aliarum uirtutum, quia sic oportet, q̄ alie uirtutes essent eiusdem speciei cum ipsa. similiter et nō ē forma essentialis aliarum uirtutum, quia nō distinguere ab aliis: ergo nullo modo ē forma uirtutum.

2. Præ. Charitas comparat ad alias uirtutes ut radix & fundamentum, fm illud Ephes. 3. In charitate radicati & fundati. Radix autem, uel fundamentum non hēt rōnem forme, sed magis rōnē materiæ, quia ē prima pars i generationis: ergo charitas non est forma uirtutum.

3. Præ. Forma, & finis, & efficiēs nō coincidunt in idē numero ut patet in 2. Phys. sed charitas dī finis, & mater uirtutum ergo nō debet dici forma uirtutum.

SED CONTRA est, q̄ Ambr. 1. dicit charitatē eē formā uirtutum.

RESPON. Dicendū, q̄ in moralibus forma actus attendit principaliter ex parte finis: cuius rō est, quia principium moralium actuum est uoluntas, cuius obiectū, & quasi forma, est finis. Semper autem for-